

— I —

MARLEYS GEEST

Marley was dood, dat om te beginnen. Dat staat als een paal boven water. Het condoleanceregister was getekend door de dominee, de klerk, de begrafenisondernemer en de rouwklager. Ook Scrooge zette zijn krabbel, en op de beurs was Scrooge' handtekening goed voor alle zaken die hij maar wilde doen. De ouwe Marley was zo dood als een pier.

Ha! Niet dat ik weet wat er aan een pier dooier is dan aan een ander dood wezen. Zelf zou ik denken dat een dode kerel in een lijkstoftoch haast nog wel dooier is dan een pier. Maar goed, in dat soort uitdrukkingen ligt veel oude wijsheid besloten, dus zal ik er met mijn handen verder van afblijven, anders loopt het nog ellendig met ons af. Je zult het me dan ook vast niet kwalijk nemen dat ik gewoon nog eens nadrukkelijk herhaal dat Marley zo dood was als een pier.

Wist Scrooge dat hij dood was? Natuurlijk. Wat dacht je dan? Scrooge en hij waren ik weet niet hoeveel jaar zakenpartners geweest. Scrooge was de enige uitvoerder van zijn testament, zijn enige administrateur, zijn enige rechtverkrijgende, zijn enige universeel erfgenaam, zijn enige vriend en enige nabestaande. En zelfs Scrooge was niet vreselijk kapot van de trieste

gebeurtenis; als geslepen zakenman vierde hij de dag van de begrafenis met een prachtige zakendeal.

Over Marleys begrafenis gesproken... Dat brengt me terug bij waar ik begon. Er was geen twijfel aan dat Marley dood was. Dat moet je echt goed begrijpen, anders wordt het verder niks met het verhaal dat ik ga vertellen. Stel je voor dat we niet honderd procent zeker wisten dat Hamlets vader overleden was voordat Shakespeares toneelstuk begon. Dan zou het feit dat hij 's avonds in de oostenwind over de borstwering van zijn eigen kasteel rondwaarde niet opmerkelijker zijn dan dat een willekeurige vent van middelbare leeftijd na donker op een winderige plek opduikt – een kerkhof bijvoorbeeld – om zijn slapjanus van een zoon de stuipen op het lijf te jagen.

Scrooge had Marleys naam nooit laten overschilderen. Daar stond-ie, jaren later nog, boven de deur van het pakhuis: *Scrooge & Marley*. Het bedrijf stond bekend als Scrooge & Marley. Soms zeiden mensen die de zaak nog maar net kenden Scrooge tegen Scrooge, soms noemden ze hem Marley, maar hij luisterde naar alle twee. Hem was het allemaal om het even.

O, en hij was een vrek, Scrooge. Een gierige, schraperige, inhalige, heberige oude kerel! Keihard en messcherp, zonder ook maar een vonkje warmte, op zichzelf en gereserveerd, en zo gesloten als een oester. Zijn innerlijke kilte bevroor zijn ouwe kop van zijn spitse neus tot aan zijn rimpelwangen, verstijfde zijn loopje, kleurde zijn ogen rood en zijn dunne lippen blauw, en klonk vinnig door in zijn raspende stem. Er lag een laagje rijp op zijn hoofd, zijn wenkbrauwen, zijn spitse kin. Hij droeg zijn eigen lage temperatuur altijd met zich mee, zodat hij in de zomer zijn kantoor verkoelde en het met kerst nog geen graad liet dooien.

Hitte en kou van buiten hadden nauwelijks effect op Scrooge. Geen

zomerhitte kon hem verwarmen, geen winters weer kon hem verkillen. Geen wind was bitterder dan hij, geen sneeuwvlok viel vastberadener, geen striemende regenbui stond minder open voor smeekbeden. Smerig weer deed hem niets. De zwaarste regen, sneeuw, hagel en ijzel hadden maar één voordeel vergeleken met Scrooge: ze kwamen alleen in buien, en dat was bij Scrooge nooit het geval.

Niemand hield hem ooit staande op straat om met vrolijk gezicht te zeggen: 'M'n beste Scrooge, hoe is het met je? Wanneer kom je weer eens langs?' Geen bedelaar smeekte hem om een kleinigheid, geen kind wilde van hem weten hoe laat het was, geen voorbijganger vroeg hem ooit de weg naar hier of ginder. Zelfs blindengeleidehonden leken hem te kennen. Als zo'n hond hem zag naderen, trok hij zijn baasje snel een portiek in of een hoek om. Dan kwispelde hij, alsof hij wilde zeggen: 'Ik verdwijn liever helemaal uit het oog dan dat ik het boze oog van die vent op me krijg, baas!'

Maar wat kon het Scrooge schelen? Zo beviel het hem uitstekend. Met een boogje om alle drukte van het leven heen lopen en alle menselijke vriendelijkheid op een afstand houden, dat was wat Scrooge het prettigst vond.

Op een dag – een van de beste van het jaar, de dag voor Kerstmis – was de oude Scrooge druk aan het werk op zijn kantoor. Het was somber, grijs, ijzig weer en ook nog eens mistig. Hij hoorde de mensen buiten snuivend langskomen. Ze klaptten in hun handen en stampten met hun voeten op de keitjes om warm te worden. Volgens de kerkklokken was het pas even na drieën, maar het was al flink donker. Eigenlijk was het de hele dag nog niet echt licht geweest. In de ramen van kantoren in de buurt stonden kaarsjes te branden – rode vegen in de dikke, bruine mist. Door elk kiertje en ieder gat kroop kille nevel naar binnen, en buiten was de mist zo dicht dat de huizen aan de overkant van het smalle straatje niet veel meer dan

schimmen waren. Als je die grauwe wolk over alles heen zag hangen, zou je haast denken dat de natuur vandaag een rothumeur had.

De deur van Scrooge' kantoor stond open zodat hij zijn klerk Cratchit in de gaten kon houden. Die zat in een ellendig hokje, een cel bijna, brieven te kopiëren. Scrooge had een klein vuur, maar dat van de klerk was zelfs nog kleiner. Het leek uit maar één kooltje te bestaan. Toch kon hij er niks bij gooien, want de kolenkist stond in Scrooge' kantoor. En als Cratchit zich daar naar binnen waagde, zou Scrooge hem ongetwijfeld ontslaan. Dus sloeg de klerk zijn dikke witte sjaal om en probeerde zich bij het kaarsje te warmen. Zonder succes helaas, want om het van dat armetierige vlammetje warm te krijgen, had je wel erg veel fantasie nodig.

'Vrolijk kerstfeest, oom!' riep een opgewekte stem. Het was Scrooge' neef Fred, die zo snel naar binnen was gelopen dat Scrooge pas door zijn groet merkte dat hij er was.

'Bah!' zei Scrooge. 'Nonsens!'

Van het harde lopen in de mist en de kou had Fred het zo warm gekregen dat hij ervan gloeide. Zijn wangen waren rood, zijn ogen glommen en zijn adem kwam in wolkjes uit zijn mond.

'Kerstmis nonsens, oom?' zei hij. 'Dat meent u vast niet.'

'O jawel,' zei Scrooge. 'Vrolijk kerstfeest... Waarom zou jij vrolijk zijn? Je bent straatarm!'

'Ha, maar waarom zou u dan chagrijnig en somber zijn?' zei zijn neef vrolijk. 'U bent steenrijk.'

Daarop had Scrooge niet direct een antwoord paraat, dus zei hij nog eens 'Bah!' en liet er een tweede 'Nonsens!' op volgen.

'Niet boos zijn, oom,' zei Fred.

'Waarom niet? Terwijl ik in een wereld vol dwazen leef? Vrolijk

kerstfeest... Wat is er voor jou zo vrolijk aan het kerstfeest? Je moet rekeningen betalen, maar hebt geen geld. Je bent weer een jaar ouder, maar nog geen penny rijker. Als je de balans van de afgelopen twaalf maanden opmaakt, staren je alleen maar schulden in het gezicht. Als het aan mij lag,' zei Scrooge verontwaardigd, 'ging elke idioot die te pas en te onpas "vrolijk kerstfeest" roept in zijn eigen kerststol de oven in en werd hij daarna begraven met een hulsttak door zijn hart. En dat meen ik!'

'Oom!' zei zijn neef.

'Neef!' zei zijn oom ernstig. 'Vier jij Kerstmis nou maar op jouw manier, en laat mij het op mijn eigen manier vieren.'

'Vieren? Maar u viert helemaal geen Kerstmis!'

'Nou, laat het me dan níet vieren,' zei Scrooge. 'En ga jij gerust je gang. Alsof je er zelf ooit beter van bent geworden!'

'Er zijn zat dingen waarvan ik genoten heb zonder dat ik er beter van ben geworden,' antwoordde Fred. 'En kerst is er daar een van. Ik heb de periode rond Kerstmis altijd heel fijn gevonden. Een tijd van vriendelijkheid, vergeving, gulheid en plezier. En volgens mij de enige tijd in het hele jaar waarop mensen opeens, alsof ze het hebben afgesproken, hun gesloten hart openstellen en hun ondergeschikten als medemensen zien in plaats van wezens van een andere planeet. Dus hoewel Kerstmis me nog nooit een penny heeft opgeleverd, oom, geloof ik toch dat het feest me goed heeft gedaan en ook zal doen. Daarom zeg ik: vrolijk kerstfeest!'

Zonder erbij na te denken begon Cratchit in zijn hokje te applaudiseren. Maar onmiddellijk voelde hij hoe ongepast dat was, dus porde hij met de pook in het vuur, waardoor ook het laatste iele vonkje definitief uitdoofde.

'Van jou wil ik geen kik meer horen, Cratchit,' zei Scrooge, 'of anders kun je je kerst als werkloze vieren.' Hij draaide zich weer om naar zijn